

Sztraj, Elżbieta

Posiedzenie Zakładu Historii Organizacji Nauki IHNOiT

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 27/2, 520-521

1982

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanisława rekrutowali się zarówno z przeciwników Familii, której biskup krakowski był stronnikiem, jak i z grona osób zwalczających nowe kierunki filozoficzne i oświatowe. Andrzej Stanisław był zwolennikiem i propagatorem tych ostatnich. Popierał sprawę założenia Collegium Nobilium przez leatynów i pijarów, opiekował się zdolnymi adeptami filozofii *recentiorum*. Miał więc Andrzej Załuski wrogów jako działacz z obozu Czartoryskich i jako zwolennik odnowy w nauce i oświacie.

Fakt, że dwukrotnie odraczano inaugurację Biblioteki oraz ostatecznie zrezygnowano z uroczystego jej otwarcia, związany jest nie tylko z trudnościami, jakie stwarzał braciom obóz zachowawczy, ale także z nieporozumieniami pomiędzy samymi założycielami fundacji. Braci Załuskich dzielił zawzięty opór o to, który z nich posiada większe prawo do rozstrzygania o sprawach fundacji. Józef Załuski rozwinął ożywioną akcję, aby przekonać współczesnych, że jest jedynym twórcą Biblioteki. Można sądzić, że pewne działania przeciwników fundacji mogły służyć referendarzowi za pretekst do uniknięcia uroczystości inauguracyjnej, która miała podnosić zasługi jego brata.

*
*
*

W dyskusji wzięli udział kolejno: mgr A. Matuszewski, doc. I. Łossowska, doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa, dr R. Ergetowski, dr R. Różewicz, prof. W. Voisé, mgr M. Kinowska, mgr J. Jarzęcka i doc. K. Targosz.

Dyskusja skupiła się wokół przedstawionych przez referenta trudności związanych z otwarciem Biblioteki. Uczestnicy zebrania podnosili różnorodne pochodzenie niechęci do Biblioteki — począwszy od spraw ogólnych, o charakterze politycznym — poprzez nietolerancję i ksenofobię — aż do osobistych niechęci i animozji. Dr J. Różewicz podkreślił, że brak dokumentu rozstrzygającego jednoznacznie sprawę inauguracji Biblioteki czyni rozważania na ten temat domysłami i hipotezami. Przypomniął zebranych, że każda wielka inicjatywa społeczna w wieku XIX spotykała się z zaciekłym oporem. Biblioteka Załuskich, choć wcześniejsza o stulecie nie było pod tym względem wyjątkiem. W tym miejscu przypomniano ostrą opozycję kręgów zachowawczych wobec pijarskiego Collegium Nobilium i KEN. Wątek ten podchwycił prof. Voisé, który zwrócił uwagę na fakt, iż niechęć społeczeństwa polskiego wobec nowości sięga wieku XV. Ta swego rodzaju „ciągłość tradycji” — wyrażająca się w konserwatyzmie części społeczeństwa, ksenofobii i nietolerancji — da się obserwować w każdej epoce historycznej.

Na koniec zabrał głos referent stwierdzając, że zjawiska, które pozostawiły po sobie nikłe albo tylko pośrednie źródła, są trudne do zbadania, ale szczególnie ciekawe. Do takich właśnie należy sprawa otwarcia Biblioteki Załuskich.

Małgorzata Kinowska
(Warszawa)

POSIEDZENIE ZAKŁADU HISTORII ORGANIZACJI NAUKI IHNOiT

W dniu 20 listopada 1981 r. odbyło się zebranie, na którym dr Halina Horowska przedstawiła referat p.t. *Dzieje Konkursu im. Lindego w latach 1876—1885*. Referat ten jest fragmentem większej pracy, mającej na celu ukazanie znaczenia tego Konkursu w nauce, w tym wypadku stymulującego badania nad językiem polskim, co miało niezwykle doniosłe znaczenie w warunkach rozbiorów. Przedstawiony fragment omawia pierwszy okres funkcjonowania fundacji Konkursu im. Lindego, kładąc główny nacisk na opis przebiegu poszczególnych konkursów

oraz ocenę nadsyłanych prac. Szczególnie interesująco wypadł problem oceny prac konkursowych przez komisję powołaną, zgodnie ze statutem fundacji, przez Akademię Umiejętności w Krakowie. Sprawa ta bowiem nie była dotąd znana, ponieważ komisja kierowała się zasadą tajności recenzji prac nie nagrodzonych oraz zachowania anonimowości ich autorów.

Następnie zadano referentce wiele pytań, mających na celu wyjaśnienie niektórych problemów, m.in. kryterium periodyzacji historii Konkursu; anonimowości prac nadsyłanych na Konkurs; tajności recenzji prac nie nagrodzonych; preferencji prac pisanych specjalnie na Konkurs; publikacji prac nagrodzonych; wielkości funduszu fundacji; kryterium oceny rozpraw przez komisję AU i przyznawania nagród. Dyskusję podsumował doc. Bohdan Jaczewski, który podkreślił celowość badań nad miejscem Konkursu im. Lindego w polskim życiu naukowym oraz jego rangę w porównaniu z innymi konkursami.

Elżbieta Sztraj
(Warszawa)

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK ROLNICZYCH IHNOiT

Dnia 22.IX.1981 r. odbyło się w Krakowie zebranie Zespołu Historii Nauk Rolniczych z udziałem jego członków oraz zaproszonych gości. Kierownik Zespołu — doc. Stanisław Brzozowski — przedstawił stan prowadzonych badań i możliwości ich publikowania. Następnie wysłuchano 2 referatów.

Pierwszy z nich, pióra dr Waławy Szelińskiej pt. *Problematyka rolnicza u Jana Długosza*, poświęcony był omówieniu elementów dotyczących gospodarstwa wiejskiego, występujących w dziełach J. Długosza *Chrographia Regni Poloniae* (1455—1480) oraz *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis* (1470—1480). W opisach poszczególnych miejscowości i regionów Długosz uwzględnił rodzaje gleb i ich żyzność, rozmieszczenie pól uprawnych, łąk, pastwisk i lasów oraz występujące w nich gatunki zwierząt. Przy okazji inwentaryzacji dóbr kościelnych w diecezji krakowskiej podał zasady regulowania dziesięciny i odbywania pańszczyzny. Informacje te, aczkolwiek występujące ubocznie w dziełach Długosza, dają obraz stosunków rolniczych w XV w. W dyskusji — w której uczestniczyli doc. Brzozowski, dr Kosiek i dr Oleszakowa — zwrócono uwagę na fakt, że nikt spośród współczesnych Długoszowi nie zajmował się szerzej tematyką rolniczą i stąd znaczenie jego dzieła również na tym polu. Zastanawiano się także nad możliwościami wykorzystywania obcych źródeł rolniczych przez autora.

Następny referat pt. *Działalność naukowa i dydaktyczna Kółka Rolników Studentów UJ w latach 1891—1939* wygłosiła mgr Elżbieta Orman. Autorka podkreśliła dużą aktywność naukową członków Kółka przed 1914 r., przejawiającą się w licznych poważnych odczytach i dyskusjach; natomiast w tzw. okresie międzywojennym silniejszy akcent kładziono na działalność dydaktyczną i rozrywkową. Referentka omówiła również prace wydawnicze kółka — zwłaszcza publikowanie skryptów oraz działalność jego biblioteki. W dyskusji zwrócono uwagę (dr Laszcza, dr Kosiek, doc. Brzozowski, dr Szelińska, mgr Ozga) na brak drukowanych sprawozdań Kółka Rolników z początku lat dwudziestych, a także na przyczyny zmian profilu jego działalności po I wojnie światowej, brak zainteresowania praktyką rolniczą. Podkreślono duże powodzenie skryptów — wydawanych przez Kółko — w uczelniach zagranicznych skupiających Polaków.

Ligia Hayto
(Kraków)